

La llum de la fe (VIII): el camí de l'alliberament. Del pecat a la gràcia

Si el pecat entrà a la humanitat per un exercici equivocat de la llibertat, el «que es compleixin en mi la teva paraula» (Lc 1, 38) que pronuncià Maria obrí una nova etapa a la Història: el Fill de Déu baixà a la terra per donar la seva vida en un acte suprem de llibertat, per estar originat en l'Amor.

29/08/2018

Després que Adam i Eva menjaren del fruit de l'arbre prohibit, el Senyor «Un cop l'hagué expulsat, va posar a l'orient de l'Edèn els querubins amb la flama de l'espasa fulgurant per a guardar el camí de l'arbre de la vida» (Gn 3, 24). Començava així el drama de la història humana: l'home i la dona caminarien com exiliats de la seva veritable pàtria, que es caracteritzava per la comunió amb Déu. Ho expressa meravellosament Dante a l'inici de la *Divina comèdia*: «A meitat del camí de la vida / en una selva obscura em trobava / perquè la meua ruta havia extraviat»¹. Però aquest caminar no és una nit sense llum; el Senyor també anuncià una esperança: «Posaré enemistat entre tu i la dona, entre el teu llinatge i el seu. Ell t'atacarà al cap i tu l'atacaràs al taló» (Gn 3, 15). La vinguda de Crist marcaria el pas del pecat a la vida de la gràcia.

La "culpa" original

És el coneixement de Déu el que fa néixer el sentit de pecat, i no a la inversa. No arribarem a entendre el pecat original i les seves conseqüències mentre no percebem, en primer lloc, la Bondat de Déu en crear l'home, així com la grandesa del seu destí. El Catecisme de l'Església Catòlica afirma: «El primer home no fou només creat bo, sinó també constituït en l'amistat amb el seu creador i en harmonia amb ell mateix i amb la creació al seu voltant; amistat i harmonia que només seran superades per la glòria de la nova creació en Crist»².

El pecat d'Adam i Eva introduí una ruptura fonamental en la unitat interna de l'home. La subjecció de la voluntat humana a la Voluntat divina, que era como la pedra clau de l'arc de les facultats corpòries i espirituals de la naturalesa humana, quedà trencada per la desobediència a Déu i, en treure la clau, tot l'arc es

desmuntà. Com a conseqüència, «l'harmonia en què es trobaven, establerta gràcies a la justícia original, queda destruïda; el domini de les facultats espirituals de l'ànima sobre el cos es trenca (cf. *Gn3,7*)»³.

A aquest primer pecat, se l'anomena pecat original, i es transmet, junt amb la naturalesa humana, de pares a fills, amb l'única excepció, per especial privilegi de Déu, de la Santíssima Mare de Déu. «Per la desobediència d'un sol home, tots foren constituïts pecadors» (*Rom 5,19*), diu Sant Pau. Certament, aquesta realitat és difícil d'entendre, àdhuc una mica escandalosa per la consciència actual: «Si jo no he fet res, per què he de carregar amb aquest pecat?».

El Catecisme de l'Església Catòlica enfronta aquest tema: «és un pecat que serà transmès per propagació a tota la humanitat, és a dir, per la

transmissió d'una naturalesa humana privada de la santedat i de la justícia originals. Per això, el pecat original és anomenat "pecat" de manera anàloga⁴: és un pecat "contret", "no comès", un estat i no un acte»⁵. Reflexionant sobre aquest tema, Ronald Knox escrigué que «s'estalviaria moltíssima feina si arribéssim tots a l'acord de dir culpa original al pecat original. Perquè el pecat, segons la mentalitat de l'home corrent, és quelcom que ell mateix comet, mentre que la culpa es quelcom que li pot correspondre sense falta alguna per part seva»⁶.

I això és el que passa amb el pecat original: els nostres primers pares pecaren i, en fer-ho, perderen la santedat i justícia originals que Déu els havia atorgat, i la seva naturalesa quedà «ferida en les pròpies forces naturals, sotmesa a la ignorància, al patiment i a l'imperi de la mort i inclinada al pecat»⁷. I com que ningú

pot deixar en herència el que ja no té, Adam i Eva no pogueren deixar-nos el que havien perdut: aquest estat de santedat i justícia originals, i la naturalesa íntegra. Ens transmeteren la seva naturalesa, tal i com quedà en aquell moment: ferida pel pecat. Per això pogué escriure sant Agustí: «d'ells no naixeria cap altra cosa que el que ells foren. L'enormitat de la culpa i la condemnnació consegüent corrompé la naturalesa, i el que en els primers pecadors precedí com penal, en els descendents vingué a ser natural»⁸.

Així doncs, el pecat original és la causa de l'estat en què ens trobem per la mala herència rebuda i, com afirma el *Catecisme*, «no té, en cap descendent d'Adam, un caràcter de falta personal»⁹. Però tots venim al món afectats per les conseqüències: certa ignorància en la intel·ligència, una vida marcada pel patiment, sotmesos a l'imperi de la mort, la

voluntat inclinada al pecat i les passions desordenades. Qualsevol persona té l'experiència d'aquesta disgregació, d'aquest incoherència, d'aquest feblesa interna. Quants cops ens proposem quelcom que després no fem!: dur un règim de menjars necessari per la salut, dedicar diàriament un temps a aprendre un idioma, tractar amb més dolcesa els fills, no enfadar-se amb els pares o el cònjuge, no queixar-se de la feina, ajudar un pobre o un malalt, acompanyar amb generositat els més vulnerables, parlar bé dels altres i alegrar-se amb els seus èxits, mirar amb netedat de cor el món i les persones... Per no parlar dels cops que fem el que no volem: deixar-nos portar per un atac d'ira injustificat, caure en la mandra en lloc de servir amb amor, disculpar-nos amb una mentida per no quedar malament, cedir a la curiositat a internet...

S'experimenta també la tirania del desig que, buscant vehement un bé aparent, limitat i particular (un plaer, un privilegi, el poder, la fama, els diners, ...), arrossega cap a si una voluntat debilitada, i la desvia del bé íntegre i veritable de la persona (la felicitat, la vida amb Déu) que hauria de perseguir. Igual que la intel·ligència, llum per assenyalar el fi veritable, està enfosquida i corre el risc de transformar-se en un simple instrument per aconseguir el que una voluntat esclavitzada pel desig ja ha decidit buscar.

Però no tot és maleït en l'home, ni molt menys. La naturalesa humana no està del tot corrompuda, conserva la seva bondat essencial. Venim al món amb les "llavors" de totes les virtuts, cridades a desenvolupar-se amb l'ajuda dels altres, l'exercici de la nostra llibertat i la gràcia de Déu. En realitat, la virtut correspon més al que veritablement som que el pecat,

ja que aquest és sempre un acte contra natura, un «acte suïcida»¹⁰. Benet XVI ho expressava així: «Es diu: ha mentit, és humà. Ha robat, és humà. Però això no és realment humà. Humà és ser generós, ser bo, ser un home de justícia»¹¹.

De l'esclavatge a l'alliberament

A l'arrel de tot pecat hi trobem el dubte sobre Déu, la sospita que potser no vulgui o pugui fer-nos feliços: «És tan bo com diu que és? No ens estarà enganyant? Com que Déu us ha dit que no mengeu de cap arbre del jardí?» (*Gn* 3, 2), diu la serp a Eva. I quan ella contesta que no és així, que només tenen prohibit menjar de l'arbre que és enmig del jardí per no morir, la serp sembla el verí de la desconfiança al seu cor: «No, no morireu; és que Déu sap que el dia que en mengeu, se us obriran els ulls, i sereu com Déu en el coneixement del bé i el mal» (*Gn* 3,

4-5). En realitat, rere aquest promesa de llibertat infinita, d'autonomia absoluta de la voluntat (impossibles per una criatura), s'amaga una gran mentida. Perquè en intentar fer-ho pel nostre compte, sense el suport de Déu, apareix el mal que ens esclavitzava i encadena, perquè ens impedeix ser feliços amb Déu.

El pecat pot aparèixer perquè som lliures, viu d'aquesta llibertat, però acaba matant-la. Promet molt i només fa dolor. És un engany que ens converteix en «esclaus del pecat» (*Rom 6,17*). Per això: «el mal no és una criatura, sinó quelcom semblant a una planta paràsita. Viu del que agafa a d'altres i al final es mata a si mateixa igual que ho fa la planta paràsita quan s'apodera del seu hostatge i el mata»¹².

Si el pecat entrà a la humanitat per un exercici equivocat de la llibertat, el remei a aquest i l'inici d'una vida

nova també entrà per la decisió lliure. El «que es compleixin en mi la teva paraula» (*Lc 1, 38*) que pronuncià Maria d'una manera plenament lliure obre una nova etapa en la història, la plenitud dels temps. Així, el Fill de Déu baixà a la terra per lliurar la seva vida en un acte suprem de llibertat, per estar originat en l'amor: «Pare meu, si és possible, que aquesta copa s'allunyi de mi. Però que no es faci com jo vull, sinó com tu vols.» (*Mt 26,39*). I ara ens alça, perquè puguem respondre *perquè em dona la gana* a la seva invitació de viure la «llibertat gloriosa dels fills de Déu» (*Rom 8,21*).

És precisament amb la nostra llibertat de fills de Déu com podem tornar a deixar-nos mirar i curar pel Senyor, acudint-hi amb humilitat, que ens renova interiorment amb la seva gràcia. Aprenem així que «la voluntat de Déu no és per l'home una llei imposada des de fora, que

l'obliga, sinó la mesura intrínseca de la seva naturalesa, una mesura que hi és inscrita i el fa imatge de Déu i criatura lliure»¹³. En realitat, Déu és el garant de la nostra llibertat. És lliure qui es deixa estimar per Déu, qui no desconfia d'Ell, qui creu en el seu Amor. Amb la fe desapareixen els límits que ens imposen el dubte, la mentida, la ceguesa i el sense sentit. Amb l'esperança cauen la por, el desànim, la inquietud i la culpabilitat que ens tenallen. Amb la caritat deixem enrere l'egoisme, l'avarícia, el replegament sobre un mateix, les frustracions i les amargors que redueixen la mesura de la nostra vida.

La gràcia de Déu

Sant Joan Pau II va escriure al seu darrer llibre que «la Redempció és el límit diví imposat al mal per la simple raó, el mal hi és vençut radicalment pel bé, l'odi per l'amor,

la mort per la Resurrecció»¹⁴. La resposta de Déu als nostres pecats és l'Encarnació i Redempció de Nostre Senyor Jesucrist. «Jesucrist fou lliurat pels nostres pecats» (*Rom* 4, 25), afirma sant Pau. Ell ens reconcilia amb Déu, ens allibera de l'esclavatge del pecat, i ens concedeix el do de la gràcia: «un do gratuït de Déu, pel qual ens fa partícips de la seva vida trinitària i capaços d'obrar per amor a Ell»¹⁵. No ens hauríem d'acostumar a aquesta realitat: la gràcia és un do immerescut, una participació en la vida divina, ens introdueix en la intimitat amorosa de Déu, i ens fa capaços d'obrar diferent: com fills de Déu.

La gràcia és molt més abundant que el pecat: «on abundà el pecat, sobreabundà la gràcia» (*Rom* 5, 20). I molt més fort. En una famosa novel·la, la protagonista va al confessional i, un cop allà, manifesta el seu pecat qualificant-lo

com gravíssim. La resposta que escolta del confessor és aquesta: «No, filla meva –deia tranquil·lament i amb fredor–, vostè no ha ofès Déu més greument que una infinitat d'homes: sigui vostè humil àdhuc en la confessió del seu pecat! Gran, en la seva vida, només ho ha estat la Gràcia; només la Gràcia és sempre gran. El pecat, és petit i corrent»¹⁶. Per això sant Josepmaria podia afirmar: «El nostre Pare del Cel perdona qualsevol ofensa, quan el fill hi retorna altra vegada, quan es penedeix i demana perdó. Nostre Senyor és tan Pare, que preveu els nostres desigs d'ésser perdonats, i s'avança, obrint-nos els braços amb la seva gràcia»¹⁷. Una gràcia que se'ns concedeix abundantment en l'oració i els sagraments. I que es recupera, si s'ha perdut pel pecat greu, en el sagrament de la Penitència¹⁸.

Un dels himnes de la Litúrgia de les Hores resa així: «Guareix, Senyor,

amb la rosada de la teva gràcia, les ferides de la nostra ànima malalta, perquè, sufocant els mals desitjos, deplori els seus pecats amb llàgrimes»¹⁹. La gràcia sana les ferides del pecat a la nostra ànima: identifica la voluntat humana amb la Voluntat Divina mitjançant l'amor de Déu, il·lumina la intel·ligència mitjançant la fe, ordena les passions al fi veritable de l'home i les sotmet a la raó, etc. En una paraula: és la medicina de tot el nostre ser. En definitiva: *«No hi ha res millor al món que estar en gràcia de Déu»*²⁰.

Potser algunes persones es pregunten: «si la gràcia de Déu és tan poderosa, per què no té efectes més decisius en les persones?» Tornem a ensopegar amb el misteri de la llibertat humana. La gràcia «preveu, prepara i suscita la lliure resposta de l'home»²¹, però no força aquesta llibertat. «Qui et creà sense tu no et salvarà sense tu»²², sentencià sant

Agustí. Tenim a la nostra disposició una central nuclear amb mils de megawatts, però hi hem de connectar la xarxa de la nostra casa si volem que aquesta energia ens il·lumini, escalfi i aprofiti. Hem de rebre la gràcia amb humilitat, agraïment i penediment dels nostres pecats, i lluitar amb amor per seguir dòcilment els seus impulsos. Sense perdre mai de vista, com ens recorda el Papa Francesc, que «aquesta lluita és molt bonica, perquè ens permet celebrar cada cop que el Senyor venç a la nostra vida»²³. Evitarem així tot intent de voluntarisme, conscients de l'absoluta prioritat de la gràcia a la nostra vida.

Però és que, a més, «en aquesta vida les fragilitats humanes no són sanades completament i definitivament per la gràcia»²⁴. «La gràcia, precisament perquè suposa la nostra naturalesa, no ens fa superhomes de cop. Pretendre-ho

seria confiar massa en nosaltres mateixos (...). Perquè si no advertim la nostra realitat concreta i limitada, tampoc podrem veure les passes reals i possibles que el Senyor ens demana en cada moment, després d'haver-nos capacitat i captivat amb el seu do. La gràcia actua històricament i, d'ordinari, ens pren i transforma d'una forma progressiva. Per això, si rebutgem aquesta manera històrica i progressiva, de fet, podem arribar a negar-la i bloquejar-la, tot i que l'exaltem amb les nostres paraules»²⁵. Déu és delicat i respectuós amb nosaltres. Així reflexionava en una ocasió el cardenal Ratzinger: «Jo crec que Déu ha irromput a la història d'una forma molt més suau del que ens hagués agradat. Però així és la seva resposta a la llibertat. I si nosaltres desitgem i aprofitem que Déu respecti la llibertat, devem respectar i estimar la suavitat de les seves mans»²⁶. Que

és tant com dir: estimar la suavitat de la seva gràcia.

José Brage

Bibliografia editorials sobre el pecat i la gràcia

Lectures recomanades

- *Catecisme de l'Església Catòlica*, núm. 374-421, 1846-1876 i 1987-2029.
- *Compendi del Catecisme de l'Església Catòlica*, núm. 72-78 i 422-428.
- Sant Joan Pau II, *Exhortació apostòlica "Reconciliatio et Paenitentia"* (2-XII-1984).
- Concili Vaticà II, *Constitució pastoral "Gaudium et spes"* (7-XII-1965), núm. 13 i 37.

- Benet XVI, *Homilia* (8-XII-2005);
Discurs als alumnes del Col·legi
Universitari Santa Maria de
Twickenham, Londres, 17-IX-2010;
Trobada amb els rectors de la diòcesi
de Roma, el 18 de febrer de 2010.

- Francesc, *Exhortació Apostòlica*
"Gaudete et exultate" (19-III-2018),
núm.47-62 i 158-165 *Paraules en la*
visita a Auschwitz, 29 d'agost de 2016,
paraules des de la finestra de
l'Arquebisbat de Cracòvia, 29 d'agost
de 2016.

* * *

- Lorda, Juan Luis, *Antropologia*
teològica, EUNSA, Barañáin 2009,
pàg. 287-438.

- Ratzinger, Joseph, *Creació i pecat;*
Déu i el món, pàg. 106-130: "Sobre la
creació".

- Sant Agustí, *La Ciutat de Déu*,
Llibres XIII i XIV: "La mort com pena
del pecat" i "El pecat i les passions".

- Sanz, Santiago, L'elevació
sobrenatural i el pecat original, a
"Resums de fe cristiana", tema 7
(www.opusdei.org).

* * *

- Aligieri, Dante, *La divina comèdia*.

- Knox, Ronald, *El torrent ocult*,
Capítol XVIII: "Pecat i perdó".

- Merton, Thomas, *La muntanya dels
set cercles*.

- Waugh, Evelyn, *Retorn a
Brideshead*.

.....

¹ DANTE ALIGHIERI, *Divina comèdia*,
Infern, Cant I, 1-3.

² *Catecisme de l'Església Catòlica*,
núm. 374.

³ *Catecisme de l'Església Catòlica*,
núm. 400.

⁴ Convé entendre bé el concepte d'analogia: és la relació de semblança entre coses diferents. Aplicat al nostre cas: la caiguda original té semblança amb el pecat, però és diferent del pecat personal.

⁵ *Catecisme de l'Església Catòlica*,
núm. 404.

⁶ KNOX, R., *El torrent ocult*, Rialp, Madrid 2000, p. 266.

⁷ *Catecisme de l'Església Catòlica*,
núm. 405.

⁸ SANT AGUSTÍ, *La Ciutat de Déu*, Llibre XIII, III, 1.

⁹ *Catecisme de l'Església Catòlica*,
núm. 405.

¹⁰ — SANT JOAN PAU II, Ex. Ap. *Reconciliatio et Paenitentia* (2-XII-1984), núm. 15.

¹¹ — BENET XVI, *Trobada amb els rectors de la diòcesi de Roma*, 18-II-2010.

¹² — RATZINGER, J., *Déu i el món*, Galaxia Gutenberg, Barcelona 2002, pàg. 120.

¹³ — BENET XVI, Homilia, 8-XII-2005.

¹⁴ — SANT JOAN PAU II, *Memòria i identitat*, La esfera de los libros, Madrid 2004, pàg. 36.

¹⁵ — *Compendi del Catecisme de l'Església Catòlica*, núm. 423.

¹⁶ — LE FORT, G. Von, *El vel de Verònica*, Encuentro, Madrid 1998, pàg. 314.

¹⁷ — SANT JOSEPMARIA, *És Crist que passa*, núm. 64.

¹⁸ — Cfr. *Compendi del Catecisme de l'Església Catòlica*, núm. 310.

¹⁹
— Himne llatí de Vespres de dimarts
de la XXV setmana del Temps
Ordinari.

²⁰
— SANT JOSEPMARIA, *Camí*, núm.
286.

²¹
— *Compendi del Catecisme de
l'Església Catòlica*, núm. 425.

²²
— *Sermó* 169, 13.

²³
— FRANCESC, Ex. Ap. *Gaudete et
exultate* (19-III-2018), núm. 158.

²⁴
— *Ibidem*, núm. 49.

²⁵
— *Ibidem*, núm. 50.

²⁶
— RATZINGER, J., *La sal de la terra*,
Palabra, Madrid 1997, p. 238.

.....

fe-viii-el-cami-de-lalliberament-del-
pecat-a-la-gracia/ (19/03/2026)